

DEBRECENI TÖRVÉNYSZÉK**6.P.21.526/2012/15. szám**

A Debreceni Törvényszék a dr. Léhmann György ügyvéd (8600 Siófok, Szűcs Menyhért u. 1.) által képviselt

I.r. és felpereseknek – a dr. OTP Jelzálog Bank Zrt. (1051 Budapest, Nádor u. 21.) I.r. és az OTP Bank Nyrt. (1051 Budapest, Nádor u. 16.) II.r. alperesekkel szemben szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében meghozta a következő

í t é l e t e t:

A törvényszék megállapítja, hogy a peres felek között 2007. november 19-én létrejött és közjegyzői okiratba foglalt „ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog típusú hitel kölcsönszerződés” II.3; pontja, miszerint:

„A hiteldíj (kamat és kezelési költség) változó mértékű, melyet a hitelezők a kölcsönszerződés fennállása alatt jogosultak egyoldalúan megváltoztatni. A hitelezők a változást – annak hatályossá válását megelőző legalább 15 (tizenöt) nappal – az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeikben kifüggesztett, az ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálog típusú hitelek kamatáról, díj- és költségtételeiről szóló Hirdetményben teszik közzé. A hiteldíj mértékének e pontban írott megváltoztatása esetén az adósok kötelesek a hitelezőknek az ekként megváltoztatott mértékű hiteldíjat megfizetni. Azon feltételek, illetőleg körülmények részletes meghatározása, amelyek esetében a hiteldíj az adósokra hátrányos módon megváltoztatható, a következő: A hitelezők jogosultak a hitel üzleti kamatát, egyéb költségét, és az erre vonatkozó szerződési feltételt egyoldalúan módosítani, ha a bankközi hitelkamatok, vagy a fogyasztói árindex, vagy a jegybanki alapkamat, vagy az állampapírok hozama, vagy a hitelezők forrás-, valamint hitelszámla-vezetési költsége növekszik, vagy a lakossági hitelek kockázati tényezői a hitelezőkre nézve romlanak.”

érvénytelen.

A bíróság megállapítja, hogy a fenti szerződéses kikötés 2007. november 19. napjától nem jelent kötelezettséget a felperesekre nézve.

DEBRECENI TÖRVÉNYSZÉK**6.P.21.304/2012/15. szám**

A Debreceni Törvényszék a dr. Léhmann György ügyvéd (8600 Siófok, Szűcs Menyhért u. 1.) által képviselt Szanka Sándor (4031 Debrecen, Dózsa u. 23. III/8.) I.r. és Szanka Szendorné (4031 Debrecen, Dózsa u. 23. III/8.) II.r. felpereseknek – a dr. Csikós János ügyvéd (4025 Debrecen, Belső u. 13.) által képviselt OTP Jelzálogbank Zrt. (1051 Budapest, Nádor u. 21.) alperessel szemben szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében meghozta a következő

í t é l e t e t :

A törvényszék megállapítja, hogy a peres felek között 2008. április 9-én létrejött és közjegyzői okiratba foglalt „ingatlan jelzálogjoggal biztosított OTP Világ Hitel megnevezésű jelzálog típusú hitel kölcsönszerződés” II.3; pontja, miszerint:

„A hiteldíj (kamat és kezelési költség) változó mértékű, melyet a hitelező a kölcsönszerződés fennállása alatt jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A hitelező a változást – annak hatályossá válását megelőző legalább 15 (tizenöt) nappal – a banknak az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségében kifüggesztett, az ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálog típusú hitelek kamatáról, díj-, jutalék-, és költségtételeiről szóló Hirdetményben teszi közzé. A hiteldíj mértékének e pontban írott megváltoztatása esetén az adósok kötelesek a hitelezőnek az ekként megváltoztatott mértékű hiteldíjat megfizetni. Azon feltételek, illetőleg körülmények részletes meghatározása, amelyek esetében a hiteldíj az adósokra hátrányos módon megváltoztatható, a következő: A hitelező jogosult a kölcsön ügyleti kamatát, egyéb költségét, és az erre vonatkozó szerződési feltételt egyoldalúan módosítani, ha a bankközi hitelkamatok, vagy a fogyasztói árindex, vagy a jegybanki alapkamat, vagy az állampapírok hozama, vagy a hitelező forrás-, valamint hitelszámla-vezetési költsége növekszik, vagy a lakossági hitelek kockázati tényezői a hitelezőre nézve romlanak.”

érvénytelen.

A bíróság megállapítja, hogy a fenti szerződéses kikötés 2008. április 9. napjától nem jelent kötelezettséget a felperesekre nézve.

6.P.21.304/2012/15. szám

2

A bíróság megállapítja, hogy a felek közötti szerződés e kikötés mellőzésével egyebekben változatlan feltételekkel köti a feleket.

A bíróság kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I. és II.r. felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 25.000,- (Huszonötezer) Ft összegű perköltséget, és fizessen meg az államnak külön felhívásra 36.000,- (Harminchatezer) Ft összegű le nem rótt eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül a Debreceni Ítéltáblához címzett, de a Debreceni Törvényszéknél írásban, 3 példányban előterjesztendő fellebbezésnek van helye.

A bíróság tájékoztatja a feleket, hogy a másodfokú bíróság a fellebbezést tárgyaláson kívül bírálhatja el amennyiben az csak a perköltség összegére vagy viselésére, a meg nem fizetett illeték viselésére vonatkozik, vagy csak a teljesítési határidővel kapcsolatos, vagy csak az ítélet indokolása ellen irányul. Ebben az esetben a felek tárgyalás tartását kérhetik.

A felek a fellebbezési határidő lejárta előtt előterjesztett közös kérelmükben a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálását egyéb esetekben is kérhetik.

Az ítélettel szemben fellebbezést előterjesztő fél számára az ítéltábla előtti másodfokú eljárásban a jogi képviselőt kötelező. Ha a jogi képviselőt kötelező, a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli cselekménye és nyilatkozata hatálytalan.

I n d o k o l á s :

A bíróság a felperesek személyes nyilatkozatai, a peres felek képviselőinek nyilatkozatai, valamint a becsatolt okiratok tartalma alapján az alábbi tényállást állapította meg:

A jelen perben nem álló OTP Nyrt. mint hitelező, valamint a jelen per I. és II.r. felperesei mint adóstársak között 2007. február 1. napján a jelen perrel nem érintett CHF alapú devizában nyilvántartott kölcsönszerződés jött létre, mely kölcsönszerződés II.3; pontja az alábbiak szerint rendelkezett: „A hiteldíj (kamat és kezelési költség) változó mértékű, amelyet a hitelező a kölcsönszerződés fennállása alatt jogosult egyoldalúan megváltoztatni. A hitelező az adósok számára kedvezőtlen változást – annak hatályossá válását megelőző legalább 15 (tizenöt) nappal – az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeiben kifüggesztett, az ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálog típusú hitelek kamatáról, díj- és költségfeltételeiről szóló Hirdetményben teszi közzé.” Az adott szerződés II.5; pontja pedig az alábbi

megismerték, megértették és magukra nézve kötelezőnek elfogadták". Az adott körülményekkel pedig a Ptk. 205/B. §-ának (1) bekezdésében megfogalmazott feltételek teljesültek. A felperesi oldal az előzőek mellett az Üzletszabályzatok felperesi aláírásának elmaradására tekintettel alaki kifogást is előterjesztett, mely azonban alaptalan. A Hpt. 210. §-ának (1) bekezdése alapján: „A pénzügyi intézmény pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban, vagy minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus irat formájában köthet”. A törvényszék álláspontja szerint azonban a külön okiratban elhelyezett Általános Szerződési Feltételek tekintetében az írásbeliség jogszabályi követelménye megvalósul azzal, ha a felek aláírásukkal látják el azt az okiratot, mely a konkrét szerződésüket magába foglalja, és melynek tartalma határozottan és félreérthetetlen formában megjelöli a szerződésre vonatkozó és külön okiratban elfekvő Általános Szerződési Feltételeket. E kritériumnak pedig a perbeli szerződés megfelel azzal, hogy a felek által aláírt kölcsönszerződés V.4; pontja egyrészt tartalmazza a felperesek mint adósok azon nyilatkozatát, miszerint: „A hitelező Általános Üzletszabályzatát és devizában nyilvántartott lakáscélú és jelzálog típusú hitelekéről szóló Üzletszabályzatát... magukra nézve kötelezőnek elfogadták”, másrészt a felek azon egyező nyilatkozatát, miszerint: „A szerződő felek megállapodnak abban, a hitelezőnek és zálogjogosultnak az e közjegyzői okirat szerinti kölcsönszerződés, valamint a jelzálogjog fennállása alatt hatályos mindenkor Általános Üzletszabályzatát és a devizában nyilvántartott lakáscélú és jelzálog típusú hitelekéről szóló Üzletszabályzatát... kifejezetten a kölcsönjogviszony és a jelzálogjogviszony részévé teszik”. A felperesi oldalról az adott körben hivatkozott XXV. számú PED az ingatlan tulajdonjogának átruházására kötött szerződések tekintetében értékeli az írásbeliség kritériumait, és a külön okiratban elhelyezett Általános Szerződési Feltételek kérdéskörét nem érinti. A bíróságnak a jelen ítéletben elfoglalt álláspontja és a PED rendelkezései között ezért nincs valós ellentmondás, a PED rendelkezései az Üzletszabályzatokat érintő perbeli alaki kérdés megítélésére nem irányadóak.

II; A kereset érdemi elbírálása:

A keresettel támadott szerződéses rendelkezés érvénytelenségét a törvényszék a 2/2012. PK. vélemény 2; pontjában foglalt iránymutatásnak megfelelően elsődlegesen aszerint vizsgálta, hogy az adott rendelkezés a Hpt. szabályaival ütközik-e, és ezen okból a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése alapján semmis-e.

A Hpt. 210. §-ának (3) bekezdése alapján a kamatot, díjat vagy egyéb szerződési feltételt csak akkor lehet egyoldalúan, az ügyfél számára kedvezőtlenül módosítani, ha a szerződés ezt – külön pontban – a pénzügyi intézmény számára meghatározott feltételek, illetve körülmények esetére egyértelműen lehetővé teszi.

A Hpt. fentiekben idézett szabályának a 2/2012. PK. vélemény indoklásában foglaltak szerinti értelmezése alapján a Hpt. az egyoldalú szerződésmódosítás jogát elismeri, ugyanakkor korlátozza is azzal, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlásának kógens törvényi korlátai között előírja, hogy a pénzügyi intézménynek

6.P.21.304/2012/15. szám

10

előre, tételesen meg kell jelölnie a későbbi változtatás lehetséges okait (ún. ok-lista). Amennyiben a pénzügyi intézmény az egyoldalú szerződésmódosítás (hiteldíj emelés) jogát anélkül köti ki, hogy a módosításra okot adó körülményeket a szerződésben előzetesen meghatározta volna, a kikötés jogszabályba ütközik. Jogszabályba ütközik továbbá a kikötés akkor is, ha a pénzügyi intézmény azt nem a Hpt. követelményeinek megfelelő módon fogalmazta meg. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó jogszabályba ütköző kikötés pedig a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése alapján semmis.

A felidézett jogszabályi rendelkezés és a felidézett értelmezés alapján vizsgálva a perben inkriminált szerződéses rendelkezést, a törvényszék azt állapította meg, hogy a perbeli szerződés II.3; pontja ok-listát tartalmaz, az formálisan a Hpt. rendelkezéseinek (ismételten hangsúlyozva: a Hpt. szerződés megkötésekor hatályban volt rendelkezéseinek) megfelel, ezért jogszabályba ütközőnek nem minősül, és ezen okból nem érvénytelen (semmis).

A fentiekre figyelemmel másodsorban vizsgálta a bíróság azt, hogy a keresettel támadott szerződéses kikötés érvénytelensége a Ptk. 209-209/A. §-ai alapján megállapítható-e.

A Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése alapján tisztességtelen az Általános Szerződési Feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

A Ptk. 209. §-ának (5) bekezdése alapján nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

A Ptk. 209/A. §-ának (2) bekezdése alapján fogyasztói szerződésben az Általános Szerződési Feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis.

A keresettel támadott szerződéses kikötésre – az alperesi perbeli hivatkozással szemben – a Ptk. 209. §-ának (5) bekezdése nem alkalmazható, ugyanis a Hpt. fentiekben idézett 210. §-ának (3) bekezdése ugyan kógens jogszabályi rendelkezés, ám pusztán olyan kógens keretszabály, melyet a felek rendelkezési joga tölt meg tartalommal, és melyre figyelemmel az adott feltétel tisztességtelensége vizsgálható (2/2012. PK. vélemény 3; pontja).

A 2/2012. PK. vélemény 6; pontja alapján az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés különösen akkor tisztességtelen – feltéve, hogy nem ütközik jogszabályba -, ha

a; tartalma a fogyasztó számára nem világos, nem érthető (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve);

b; az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei nem tételesen meghatározottak, vagyis az ok-lista hiányzik, vagy van ok-lista, de az csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz (tételes meghatározás elve);

c; az egyoldalú módosítás feltételei nem objektív jellegűek, vagyis a fogyasztóval szerződő félnek módja van a feltétel bekövetkeztét előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni (objektivitás elve);

d; az ok-listában meghatározott körülmények ténylegesen nem, vagy nem a körülmények változásának mértékében hatnak a kamatra, költségre, illetve díjra (ténylegesség és arányosság elve);

e; a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására (átláthatóság elve);

f; a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát (felmondhatóság elve);

g; kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön (szimmetria elve).

A törvényszék a fenti iránymutatás szerint vizsgálva a perrel érintett szerződési kikötést, megállapította, hogy az nem felel meg az arányosság, az átláthatóság és a szimmetria elvének az alábbiak miatt:

a; Arányosság: A vonatkozó szerződéses rendelkezés az abban megjelölt okok (az ok-lista tételei) változása esetére általános jelleggel, azaz „az üzleti kamat, és egyéb költségek” teljes körére kiterjedően, differenciálás nélkül és arányosítás nélkül teszi lehetővé az alperes részére az ügyfél számára hátrányos egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét. Az adott rendelkezés ezért bár formailag jogszabályba nem ütközik, tartalmilag kontroll nélküli lehetőséget biztosít az alperes számára arra vonatkozóan, hogy az ok-listában megjelenített bármely körülmény bármely mértékű változása esetén az alperes a hiteldíj bármely összetevőjét bármely mértékben a fogyasztó ügyfélre hátrányosan módosíthassa (szinte „tartalmilag üres” rendelkezés). Az adott szerződéses rendelkezés alapján elméletileg például 1 %-os fogyasztói árindex növekedésre alapítottn az alperes a szerződésben kikötött üzleti kamatot (és-vagy épp a kezelési költséget, és-vagy épp bármely más költséget) akár 10 %-os (vagy épp akár 100 %-os, vagy épp akár 1000 %-os) mértékben egyoldalú szerződésmódosítással szerződésszerűen megváltoztathat a szerződő fél terhére. A szerződés adott szövege ezért az arányosság követelményét nem biztosítja, az alperes javára indokolatlan és egyoldalú előnyt, egyben a másik szerződő fél hátrányára indokolatlan és egyoldalú hátrányt teremt a szerződésből származó jogosultságok és kötelezettségek értékegyensúlyának súlyos eltolódását

megvalósítva.

b; Az átláthatóság elve: Az arányosság követelményének megsértéséből is adódóan az adott szerződéses rendelkezés nem biztosítja a szerződő fél fogyasztó számára annak előre láthatóságát, hogy a szerződésben rögzített körülmények változása esetén milyen mértékben kerülhet sor a terhei növekedésére. Az arányosság elvénel utaltak szerint ugyanis a vonatkozó szerződéses kikötés semmilyen paramétert nem rögzít arra vonatkozóan, hogy az ok-listában feltüntetett körülmények bármely paraméterű változása esetén, és ahhoz igazodva milyen mértékű tehernövekedést idézhet elő az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogával élve. Ebből eredően a fogyasztó szerződő fél számára a jövőbeli egyoldalú alperesi szerződésmódosítások tartalma előre nem kiszámítható és nem kontrollálható. Adott körülmény pedig indokolatlan és egyoldalú hátrány a fogyasztó szerződő fél oldalán.

c; A szimmetria elve: A fentiekben hivatkozott 2/2012. PK. vélemény véleményi részének 6.g; pontja, és annak a PK. vélemény indokolási részében elhelyezett indokolása bár egymással nem áll maradéktalan összhangban, a szimmetria elvének megítélésénél a törvényszék az indokolásban rögzítetteket tekinti helyesnek és irányadónak. E szerint: „A fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége csak akkor tisztességes, ha nemcsak a fogyasztó hátrányára történő körülményváltozás hatásának áthárítását teszi lehetővé, hanem egyidejűleg kötelezettségként kezeli a fogyasztó javára történő körülmények megváltozása esetén annak a fogyasztó javára történő érvényesítését az arányosság elvének érvényre juttatása mellett. Ellenkező esetben a szerződéskötéskor kialakult értékegyensúly felbomlik”. A keresettel érintett szerződéses rendelkezés az előzőekkel szemben nem tartalmaz szerződési kötelezettséget az alperes oldalán arra vonatkozóan, hogy a kikötésben rögzített ok-lista elemeit érintő és az ügyfélre kedvezőbb változások esetén akár alperesi egyoldalú szerződésmódosítás formájában, akár más módon a hiteldíj, vagy annak bármely összetevője tekintetében a fogyasztó javára szerződésmódosításra kerüljön sor. A keresettel érintett szerződéses rendelkezés ezért az abban megjelölt körülmények változása esetére egyfelől lehetőséget biztosít az alperes számára a felperesekre hátrányos szerződésmódosításra, másfelől azonban nem biztosítja, hogy az adott körülményekben bekövetkező ellentétes irányú változások esetére a felperesekre kedvező szerződésmódosításokra sor kerüljön. Az adott szerződéses rendelkezés folytán így az alperes kizárólag jogot szerez, ám kötelezettséget nem, a felperesi ügyfelek pedig kizárólag kötelezettséget szereznek, ám jogot nem. Az adott szerződéses rendelkezés így elméletileg lehetővé teszi például, hogy a fogyasztói árindex bármely mértékű emelkedése esetén az alperes a felpereseket terhelő ügyleti kamatot (vagy egyéb költséget) az ügyfelekre hátrányosan bármely mértékben egyoldalú szerződésmódosítással megemeljen, ám nem biztosítja a jogoknak és kötelezettségeknek azt a szimmetriáját, hogy adott esetben a fogyasztói árindex csökkenése esetén az ügyleti kamatot (vagy egyéb költségek) egyoldalú szerződésmódosítással, vagy egyéb módon a szerződő fél ügyfelek számára előnyösen csökkentésre kerüljön. A szerződéses rendelkezés szükségképpen nem biztosítja továbbá a hátrányos-előnyös változások tekintetében az arányosságot sem. Ez a körülmény pedig a szerződésből származó jogok és

kötelezettségek tekintetében szintén súlyos értéktelődést idéz elő, mely az alperes oldalán indokolatlan és egyoldalú előnyben manifesztálódik, és mely a szerződéses kikötés tisztességtelenségét megalapozza.

A fentiekben kifejtettekre tekintettel a törvényszék a keresettel támadott szerződéses rendelkezés érvénytelenségét a Ptk. 209/A. §-ának (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint megállapította, egyben - a 2/2012. PK. vélemény 8.a; és 8.b; pontjai indokolására figyelemmel - kimondta, hogy a szerződés egyebekben változatlan feltételekkel köti a feleket.

A fentiek mellett noha a jogvita érdemi elbírálása szempontjából már közömbös, a bíróság kitér arra, hogy a felperesi oldalról a perben hivatkozásra került érvénytelenségi okként - a szerződési feltétel tisztességtelenségét megalapozó okként - az a körülmény, hogy a felek közötti szerződés az alperes egyoldalú szerződésmódosításának esetére nem biztosít felmondási jogot a felperesi szerződő felek részére. A hivatkozott körülmény a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet 2. §-ának d; pontja, valamint a 2/2012. PK. vélemény 6.f; pontjának iránymutatása alapján valóban megalapozhatja a tisztességtelenségen alapuló érvénytelenséget, a perbeli esetben azonban megállapítható, hogy a perbeli szerződésre vonatkozó „Általános Üzletszabályzat” a hitelügyletekre vonatkozó XI.6. pontjában általános jelleggel biztosítja az üzletfelek számára a kölcsönszerződések akár azonnali hatályú felmondásának lehetőségét. Az adott rendelkezés alapján a szerződő fél ezért akár a szerződésmódosítástól függetlenül, akár épp a szerződésmódosításra figyelemmel az azonnali hatályú felmondási jog lehetőségével rendelkezik, melyre figyelemmel a felmondási jog kikötésének hiányára alapított felperesi hivatkozás alaptalan. (Ezt meghaladóan a bíróság pusztán utal arra, hogy a felmondási jog kikötésének, vagy épp elmaradásának az értékelése eltérő perbeli tényállás esetén ennél bővebb, és részletesebb jogi indokolást és értékelést tenne szükségszerűvé, ám figyelemmel arra, hogy a perbeli kereseti kérelem érdemi elbírálása körében az adott szempontkör az ügy érdemi elbírálására kihatással nincs, így a bíróság a vonatkozó és általános érvényű okfejtést és indokolást a jelen esetben mellőzte.)

A jogkövetkezményi körben a felperesek kereseti kérelme kiterjedt annak megállapítására, hogy az érvénytelen szerződéses rendelkezés a szerződés megkötésétől kezdődően nem jelent kötelezettségeket a felperesek számára. A 2/2012. PK. vélemény 8.a; pontjában rögzítettek szerint: „Az ok-listában szereplő érvénytelen kikötés nem vált ki joghatást”. A PK. vélemény indokolásában is utalt Irányelv 6. cikkének első bekezdése „ezért is rendelkezik úgy, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”. Az 1/2010. (VI.28.) PK. vélemény 2; pontja alapján: „Az érvénytelenség általános jogkövetkezménye az, hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, vagyis a felek által célzott joghatások nem érhetők el. Ez az a jogkövetkezmény, amelyet semmisség esetén a bíróságnak hivatalból kell alkalmaznia, illetve amelyre

– ha törvény kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat... Az érvénytelenség további jogkövetkezményeit (Ptk. 237. §) - mind semmisség, mind megtámadhatóság esetén – a bíróság csak a fél erre irányuló kérelme alapján, az elévülés, illetve elbirtoklás korlátai között alkalmazza”.

Az érvénytelenség fentiekben utalt általános jogkövetkezménye azonban úgy, és annyiban pontos, hogy az érvénytelen szerződéses rendelkezés nem alkalmas az érvényes szerződéses rendelkezésekhez fűződő és a Ptk. 198. §-ának (1) bekezdés szerinti joghatás kiváltására, azaz abból a szerződéses rendelkezés szerinti jogosultság és teljesítési kényszer nem keletkezik. Az érvénytelenség intézménye azonban két alapvető részből áll, egyfelől az érvénytelenségi okok rendszeréből, másfelől az érvénytelenségi szankciók rendszeréből. Az érvénytelen kontraktusból származó jogi helyzet nem azonos sem azzal a helyzettel, mintha a felek semmilyen szerződés nem kötött volna, sem azzal a helyzettel, mintha a felek között érvényes szerződéses jogviszony jött volna létre. Az érvénytelen szerződéses rendelkezések tekintetében a jog nem marad meg a jogi közömbösség szintjén, hanem az érvénytelen kontraktushoz speciális szankciórendszert, nevezetesen a Ptk. 237. §-ának (1) és (2) bekezdésében körülírt speciális szankciókat kapcsolja. Az adott szankciók között pedig szerepel a szerződés hatályossá nyilvánításának, valamint érvényessé nyilvánításának lehetősége is, melyre figyelemmel általános jelleggel nem igazolható az, hogy az érvénytelen szerződéses rendelkezésből jog, illetve kötelezettség ne keletkezhessen, sőt még csak az sem igazolható általános jelleggel, hogy az érvénytelen szerződéses rendelkezés átmeneti jelleggel (hatályossá nyilvánítás esetén), vagy módosult tartalommal (érvényessé nyilvánítás esetén) mégiscsak ne a Ptk. 198. § (1) bekezdés szerinti jogkövetkezményeket vonná maga után.

A perbeli tényállás mellett ugyanakkor megállapítható, hogy az érvénytelen szerződéses rendelkezés érvényessé nyilvánítására az érvénytelenség okának kiküszöbölésével nincs jogi lehetőség, figyelemmel arra, hogy a 2/2012. PK. vélemény 8.a. pontja szerinti iránymutatás kategorikusan kizárja annak lehetőségét, hogy a bíróság az érvénytelen szerződéses rendelkezés helyett új, a felek közötti jogegyenlőséget helyreállító, és a jogi értelemben vett tisztesség feltételeinek megfelelő szerződéses kikötést állapíthasson meg. Úgyszintén nincs jogi lehetőség a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítására, figyelemmel arra, hogy a felek viszonylatában teljesítésre nem az érintett érvénytelen szerződéses kikötés alapján, legfeljebb utóbb valamely szerződésmódosítás alapján kerülhetett sor, így az eredeti állapot helyreállításának jogkövetkezménye nem a perben inkriminált szerződéses rendelkezés érvénytelensége jogkövetkezményeként, pusztán az utóbbi esetleges szerződésmódosítás érvénytelenségének jogkövetkezményeként jöhet szóba. És az előzőek mellett szintén nincs jogi lehetőség az érvénytelen szerződéses rendelkezés hatályossá nyilvánítására, hiszen az adott lehetőség akkor nyitott, ha az érvénytelen kikötés alapján szolgáltatásra sor került, mely szolgáltatás irreverzibilis.

A fentiekre tekintettel a törvényszék megállapította, hogy a perbeli érvénytelen szerződéses rendelkezés alapján a Ptk. 237. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglalt

6.P.21.304/2012/15. szám

15

speciális érvénytelenségi jogkövetkezmények nem kerülhetnek alkalmazásra (függetlenül attól, hogy a jelen perben erre irányuló kereseti kérelem hiányában a Pp. 215. §-a alapján eljárásjogi okokból sem lennének alkalmazhatóak), melyre figyelemmel nincs akadálya annak, hogy a felperesek kereseti kérelmének megfelelően a bíróság az érvénytelenség adott általános jogkövetkezményét az ítélet rendelkező részében megállapítsa.

A fentiekre tekintettel a bíróság a rendelkező részben foglaltak szerint megállapította, hogy a felek között létrejött szerződés II.3; pontjában foglalt rendelkezés a szerződés megkötésétől kezdődő hatállyal nem jelent kötelezettséget a felperesek oldalán.

A törvényszék a felperesi oldalon a Varga István tanúkénti kihallgatása iránti indítványát a Pp. 3. §-ának (4) bekezdése alapján, mint a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen bizonyítási indítványt mellőzte.

Figyelemmel arra, hogy a felperesi kereset pusztán a szerződés részleges érvénytelenségének megállapítását célozta, a bíróság a per tárgyának értékét a meg nem határozható pertárgyérték szerint állapította meg, és kötelezte az alperest a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján a felperesek költségmentessége folytán le nem rótt 36.000,- Ft összegű eljárási illeték állam javára történő megfizetésére, valamint a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján a felpereseket képviselő ügyvéd munkadíjából álló felperesi perköltség megfizetésére. A felpereseket képviselő ügyvéd munkadíját a bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (3) bekezdése alapján határozta meg annak figyelembevételével, hogy az érintett ügyvéd a per tárgyalásain nem jelent meg, a peren kívül végzett tevékenységét pedig a bíróság mérlegeléssel öt óra időtartamban határozta meg, mely utóbbi körében figyelemmel volt arra, hogy a felperesi képviselő beadványai, előkészítő iratai jellemzően olyan sablon jellegű beadványok voltak, melyek a jelen per tárgyához, tényállásához és a perbeli nyilatkozatokhoz viszonyítottan helyenként súlyosan inadekvát tartalmakat közvetítettek (pl.: a felperesi beadványokban az alperes személyének „eltalálása” sem sikerült minden esetben, és a kereseti kérelemmel támadni kívánt szerződéses szövegrész szövege is csak a bíróság nyomatékos felhívását követően került felismerésre és megjelölésre).

A perköltségviselés körében a teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapul.

D e b r e c e n, 2013. évi április hó 9. napján

Dr. Tóth Endre Tamás s.k.

b í r ó

A kiadmány hitelélül:

3. - Hado -